

UCHWAŁA NR
RADY POWIATU LĘBORSKIEGO

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim na lata 2026 – 2028

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2024 roku, poz. 107, ze zm.) i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2025 roku, poz. 49, ze zm.)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim na lata 2026 – 2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Lęborskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LĘBORSKIM NA LATA 2026-2028

Lębork, 2025 roku

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	4
II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	5
2.1. Charakterystyka i analiza rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łęborskim	7
2.2. Charakterystyka i analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie łęborskim	10
III. DIAGNOZA FUNKCJONOWANIA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŁĘBORSKIM	11
3.1. Diagnoza środowiska lokalnego w obszarze zapotrzebowania na usługi pieczy zastępczej	11
3.2. Organizacja pieczy zastępczej w powiecie łęborskim	17
3.2.1. Zadania powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	17
3.2.2. Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	19
3.2.3. Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	20
3.2.4. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków	22
3.3. Nadzór i kontrola nad funkcjonowaniem systemu pieczy zastępczej	23
3.4. Realizacja zadań na rzecz pieczy zastępczej w powiecie łęborskim	25
IV. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA W RAMACH PROGRAMU	26
4.1. Analiza strategiczna	26
4.2. Cele Programu	27
4.2.1. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej - kierunki działań i zadania Programu	28
4.2.2. Plan ograniczania liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej - kierunki działań i zadania Programu	32
4.3. Realizatorzy Programu	34
III. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH	34
IV. ŹRÓDŁA I ZASADY FINANSOWANIA	35
V. ADRESACI PROGRAMU	37
VI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	37

WPROWADZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim na lata 2026-2028 został sporządzony na podstawie założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jako podstawę prawną Programu określa się art. 180 ust. 1 ww. ustawy, stanowiący, iż do zadań własnych powiatu należy: „opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej”.

Niniejszy dokument został opracowany przez pracowników Działu Pieczy Zastępczej, we współpracy ze środowiskiem pieczy zastępczej, w oparciu o diagnozę lokalnego środowiska, będącą punktem wyjścia do opracowania prognozy wyznaczającej cele i kierunki działań w zakresie systemu pieczy zastępczej w powiecie lęborskim na lata 2026 – 2028. Program jest zgodny z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lęborskim na lata 2021 – 2027¹, koncepcją Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2030² (Priorytet 2 – Wysoki poziom systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz Priorytet 3 – Usługi specjalistyczne na rzecz dzieci młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej), a także ze Strategią Rozwoju Usług Społecznych do roku 2030 przyjętą Uchwałą Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 roku.

Opracowanie i realizacja powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonych przez ustawodawcę. Jako kierunek główny, zgodnie w ww. dokumentami określa się rozwój istniejących form wsparcia, propagowanie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz deinstytucjonalizację.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 zawiera cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej w powiecie lęborskim. Uwzględnia potrzeby środowiska lokalnego w obszarze pieczy zastępczej, w szczególności dzieci i młodzieży przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje przede wszystkim na konieczność rozwoju jakościowego i ilościowego pieczy zastępczej, tworzenia nowych zawodowych rodzinnych form pieczy zastępczej, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla środowiska pieczy zastępczej. Bierze także pod uwagę podejmowanie działań na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i rozwoju warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem oraz poprawy funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Jako ważny obszar determinujący rozwój pieczy zastępczej w środowisku lokalnym, wskazuje także interdyscyplinarną działalność podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

¹ uchwała Nr XXVI/193/2021 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 18 lutego 2021 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lęborskim na lata 2021-2027

² uchwała Nr 437/XXXVI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 września 2021 roku.

I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Podstawą prawną Programu jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 roku, poz. 49.), który jako zadania własne powiatu wskazuje: „opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej”.³

Realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem pieczy zastępczej uregulowana jest przede wszystkim w następujących aktach prawnych:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 roku, nr 78, poz. 483),
 - Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku,
 - ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 roku, poz. 49, ze zm.),
 - ustawie z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 roku, poz. 2809, ze zm.),
 - ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 roku, poz. 1214, ze zm.),
 - ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 107, ze zm.),
 - ustawie z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 1673),
 - ustawie z dnia 9 czerwca 2022 roku o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 978, ze zm.),
 - rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 roku, poz. 395, ze zm.),
- Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, zawarte w niniejszym Programie, zgodne są z:
- Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, przyjętą uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku,
 - Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030, przyjętym uchwałą Nr 437/XXXVI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 września 2021 roku,
 - Strategią Rozwoju Usług Społecznych do roku 2030 przyjętą Uchwałą Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 roku.

³ ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 180 pkt. 1.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Pieczą zastępczą nad dzieckiem jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez jego rodziców. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest podstawowym aktem prawnym szczegółowo regulującym funkcjonowanie pieczy zastępczej w Polsce. Słowa preambuły ustawy od 1 stycznia 2012 roku, czyli od dnia wejścia w życie tego aktu prawnego, wyznaczają cele i kierunki działań pieczy zastępczej: „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Ustawa opiera się na trzech zależnych od siebie i kolejno po sobie następujących, założeniach odnoszących się do sprawowania opieki i wychowania nad dziećmi:

1. „Jeżeli rodzina nie wypełnia należycie zadań opiekuńczych i wychowawczych względem dziecka, to należy dla niej zorganizować wsparcie w środowisku lokalnym.
2. Jeżeli owo wsparcie nie da pożądanego efektu, wówczas należy rozważyć udzielenie rodzinie pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, której celem strategicznym jest stworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny.
3. W sytuacji kiedy powrót dziecka do rodziny jest niemożliwy, wówczas należy rozważyć umieszczenie dziecka w rodzinie adopcyjnej”⁴

Dopiero, gdy wskazane rozwiązania nie mogą być zastosowane, należy stworzyć dziecku warunki do stałej opieki i wychowania w pieczy zastępczej i w ten sposób ustabilizować jego sytuację.

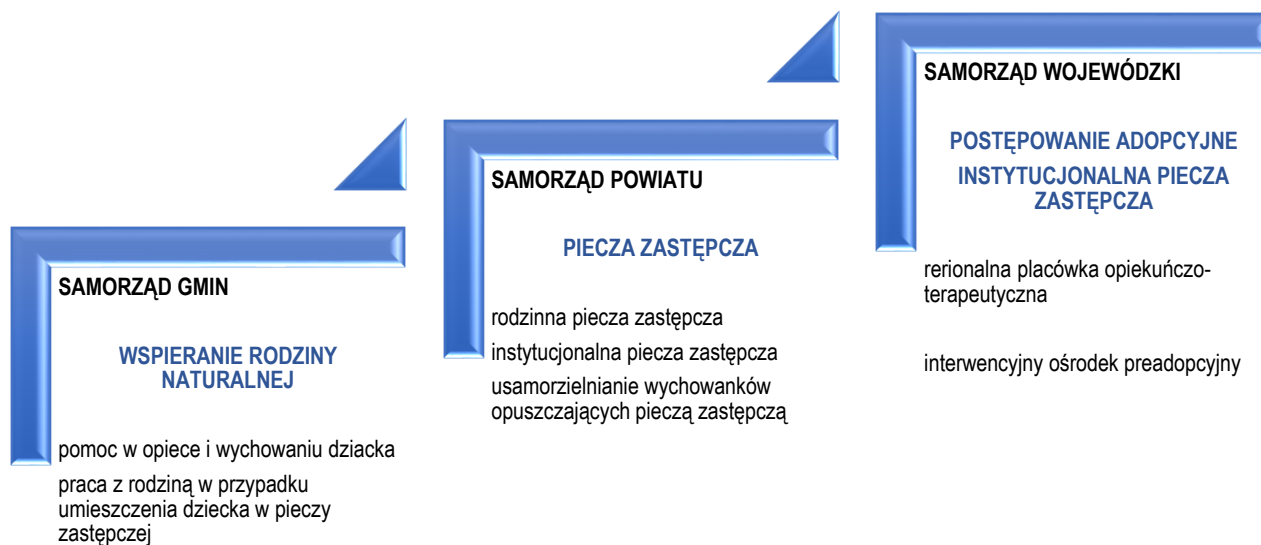
Zadania pieczy zastępczej zdefiniowano w ustawie⁵, gdzie wymienia się je jako „przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej należą do kompetencji jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego – powiatów, a w nich w szczególności do powiatowych centrów pomocy rodzinie, organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

⁴ M. Andrzejewski, *Ewolucja pieczy zastępczej przez pryzmat nowych regulacji prawnych*, w: *Spółeczeństwo rodzinie - rodzina społeczeństwu*, pod red. A. Pryba, *Teologia i Moralność*, t. 11, Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2012, s. 105.

⁵ art. 33 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Schemat 1. Organizacja systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy

Pieczka zastępcza nad dziećmi sprawowana jest w Polsce w dwóch formach – rodzinnej oraz instytucjonalnej. Zasady ich organizacji i prosperowania uregulowane są w ustawie i rozporządzeniu. Jest to rodzaj usług społecznych, będących dopełnieniem i uzupełnieniem wsparcia rodzin naturalnych, które z różnych względów nie mogą zapewnić swoim dzieciom opieki i wychowania.⁶

Ustawa wymienia, w ramach tych form, różne typy podmiotów sprawujących pieczę zastępczą, które przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 2. Formy pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy

⁶ Polityka społeczna. Zarys wykładu wybranych problemów, pod red. L. Frąckiewicz, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2002, s. 80.

Formą pieczy nad dzieckiem jest rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza. Rodzinne formy opieki nad dzieckiem jest sprawowanie opieki przez rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Głównym zadaniem rodziny zastępczej jest zapewnienie właściwych warunków wychowania i rozwoju dziecku pozbawionemu szansy wychowania w rodzinie biologicznej. Opieka zastępcza ustanawiana jest w celu udzielania wsparcia dziecku i rodzinie, odbudowania stabilności rodzin, z których pochodzą dzieci i ich reintegracji z rodziną naturalną. Formy rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to:

- 1) rodziny zastępcze (tworzone przez małżonków lub osoby niepozostające w związku małżeńskim), w tym:
 - spokrewnione, będący wstępny lub rodzeństwem dziecka,
 - niezawodowe (niebędący wstępny lub rodzeństwem dziecka, np. wujostwo, osoby obce, gdzie nie ma pokrewieństwa osób tworzących rodzinę z dzieckiem,
 - zawodowe, w tym:
 - pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
 - specjalistyczne (dla dzieci z niepełnosprawnością, nieletnich, małoletnich matek)
- 2) rodzinne domy dziecka.

W rodzinach zawodowych i niezawodowych możliwe jest umieszczenie do trójki dzieci, natomiast w rodzinnych domach dziecka może jednocześnie przebywać ośmioro wychowanków. Przekroczenie wskazanych limitów jest możliwe w razie konieczności zabezpieczenia w pieczy zastępczej rodzeństwa, co wymaga zgody rodziny zastępczej lub odpowiednio prowadzących rodzinny dom dziecka, jak i posiadania pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzicielstwo zastępcze wspierane jest przez rodziny pomocowe, które to sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu.

2.1. Charakterystyka i analiza rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łęborskim

W powiecie łęborskim na dzień 31.12.2024 roku funkcjonowało 88 rodzin zastępczych, w tym 56 rodzin spokrewnionych, 21 niezawodowych, 7 zawodowych i 4 rodzinne domy dziecka. W rodzinnych formach pieczy zastępczej wychowywało się 145 podopiecznych. W roku 2024 liczba umieszczeń dzieci zabezpieczonych w ramach zawodowych form pieczy zastępczej utrzymywała się na wysokim poziomie (17 małoletnich), ale nastąpił również wyraźny wzrost w zakresie tworzenia rodzin zastępczych spokrewnionych (9 rodzin – 16 małoletnich), co świadczy o prymacie zapewnienia opieki w środowisku pochodzenia dziecka, a także o nieproporcjonalnie większym wzroście ilości umieszczanych dzieci do pieczy zastępczej i mniejszym przyroście miejsc w pieczy rodzinnej. Tendencja ta częściowo utrzymuje się w roku 2025, tj. w okresie od stycznia 2025 roku do października 2025 roku, do zawodowych form pieczy zastępczej przyjęto 27 małoletnich, natomiast w rodzinach spokrewnionych umieszczono w tym czasie 6 dzieci. W pieczy instytucjonalnej natomiast przebywało natomiast 28 dzieci.

Tabela 1. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w powiecie lęborskim

x	Rok (wg stanu na 31 grudnia danego roku)																									
	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	97	134	97	140	93	140	80	117	81	118	80	114	80	117	72	116	76	112	70	108	72	123	79	135	88	145
zawodowe, w tym:	5	15	7	21	8	25	8	18	8	21	11	24	11	24	10	34	9	27	9	35	10	45	10	47	11	43
-zawodowe	3	11	5	17	6	18	4	10	4	13	5	8	5	11	6	17	4	7	6	18	6	19	6	20	6	16
-RDD*	0	0	0	0	1	5	1	3	1	3	3	11	3	7	2	13	3	17	2	14	3	23	4	27	4	23
-pogotowie	2	4	2	4	1	2	3	5	3	5	3	5	3	6	2	4	2	3	1	3	1	3	1	4	1	4
-specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodziny zastępcze niezawodowe	34	52	34	47	31	43	26	37	27	37	24	32	22	31	16	22	16	20	16	17	15	15	18	19	21	25
Rodziny zastępcze spokrewnione	58	67	56	72	54	72	46	62	46	60	45	58	47	62	46	60	51	65	45	56	47	63	51	69	56	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR w Lęborku za lata 2012 – 2024.

Dane te pozwalają na określenie tzw. wskaźnika deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w powiecie lęborskim. Wskaźnik deinstytucjonalizacji w powiecie lęborskim, policzony na podstawie odsetka dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które wychowują się w rodzinnej pieczy zastępczej, wynosi 83,82%, co plasuje powiat powyżej średniego wskaźnika w kraju, który wynosi 77,4%⁷. Celem procesu deinstytucjonalizacji jest dążenie do uzyskania ww. wskaźnika na poziomie 85%⁸.

W kontekście funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu lęborskiego, na tle innych samorządów, należy podkreślić, że o ile w ostatnich latach ponad połowa samorządów w Polsce i niemal wszystkie w województwie pomorskim, ma niezrealizowane postanowienia sądu o zabezpieczeniu dzieci, to nasz powiat realizuje na bieżąco, niezwłocznie wszystkie postanowienia sądu. Obecnie, wg stanu na 30 września 2025 roku w województwie pomorskim było 198 małoletnich oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej w innych powiatach i miastach na prawach powiatu. W dobie wszechobecnego kryzysu pieczy zastępczej, braku miejsc do zabezpieczenia małoletnich, realizacja zadań przez wszystkich uczestników lokalnego systemu, na poziomie interdyscyplinarnej współpracy i realizacji zadań, zostały zauważone na poziomie wojewódzkim, przez powołanie do wojewódzkiego zespołu ds. kryzysu pieczy zastępczej przedstawiciela naszego powiatu. Dotąd odbyło się kilkanaście spotkań specjalistów dzielących się praktyczną wiedzą i doświadczeniem z przedstawicielami samorządów, sądów, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Dzięki zaangażowaniu i gotowości do pomocy i dobrej współpracy z opiekunami zastępczymi możliwe jest w pełni, niezwłoczne realizowanie zarówno interwencji, jak i z zabezpieczeń sądowych, umieszczanie małoletnich w pieczy zastępczej.

⁷ wg GUS: łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej: 77,3 tys., dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej: 59,8 tys., dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej: 17,5 tys. W porównaniu z rokiem 2023 liczba dzieci objętych pieczą zastępczą ogółem wzrosła o 2,6%; źródło: <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:piecza+zast%C4%99pcza>, dostęp 30.11.2025 roku

⁸ na podstawie: uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) (M.P. 2022, poz. 767)

Szczegółowe dane w zakresie braku zrealizowania postanowień sądów o zabezpieczeniu dzieci w pieczy zastępczej w poszczególnych samorządach w 2024 roku przedstawia tabela.

Tabela 2. Ilość niezrealizowanych postanowień sądów o zabezpieczeniu małoletnich w pieczy zastępczej

Powiat	Liczba dzieci – niezrealizowane postanowienia Sądu o zabezpieczeniu (ostatnie dostępne dane z PUW)
bytowski	4
chojnicki	3
człuchowski	0
gdański	12
kartuski	8
kościerski	11
kwidzyński	6
łęborski	0
malborski	14
nowodworski	8
pucki	2
ślupski	6
starogardzki	47
sztumski	3
tczewski	2
wejherowski	64
miasto Gdańsk	43
miasto Gdynia	43
miasto Słupsk	1
miasto Sopot	0

Rodziną pieczę zastępczą opuściło w 2024 roku łącznie 33 podopiecznych z 18 rodzin, z tego 7 rodzin zastępczych rozwiązano. Wśród wychowanków opuszczających rodzinną pieczę zastępczą: 14 dzieci powróciło do rodziny naturalnej, 2 dzieci umieszczono w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 7 dzieci zostało adoptowanych, 10 wychowanków usamodzielniało się, natomiast 4 dzieci zostało umieszczonych w innej rodzinie zastępczej.⁹ Obserwuje się wysoki poziom powrotów dzieci pod opieką rodziców biologicznych, przy jednoczesnym spadku wskaźnika liczby dzieci zaadoptowanych. Analiza dostępnych danych z roku 2025, wskazuje, że tendencja ta utrzymuje się. Według stanu na dzień 31 października 2025 roku rodzinną pieczę zastępczą opuściło 25 podopiecznych, z czego troje trafiło do adopcji.

Tabela 3. Liczba dzieci opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej

Wyszczególnienie	Rok												
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin zastępczych rozwiązanych	5	17	12	7	4	8	8	18	12	12	7	11	7
Liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze, w tym:	15	21	26	36	22	31	25	31	45	39	25	24	33
do domu rodzinnego	3	5	4	7	6	5	6	7	8	9	9	13	14
do rodziny zastępczej	-	1	4	2	1	3	-	7	16	12	4	1	-
do adopcji	5	3	7	14	3	9	7	3	6	8	2	2	7
do domu pomocy społecznej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
do instytucjonalnej placówki	2	1	2	1	2	1	1	-	3	2	3	1	2
program usamodzielnienia	6	11	9	12	10	11	11	13	12	8	7	7	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR w Lęborku za lata 2012 – 2024

⁹ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za 2024 rok

2.2. Charakterystyka i analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim

Instytucjonalna piecza zastępcza ma zabezpieczać opiekę nad małoletnimi, jako konieczna alternatywa w sytuacji, gdy dziecko nie może być umieszczone w pieczy rodzinnej. W Polsce dąży się do ograniczenia roli instytucji w opiece zastępczej. Ogranicza się w prawodawstwie, zarówno ilość miejsc dla wychowanków placówek, jak również podwyższa wiek małoletnich, którzy w takich formach pieczy mogą przebywać i być w nich umieszczani.¹⁰ Wdrażanie tych ustawowych zapisów to tzw. deinstytucjonalizacja, czyli odchodzenie od instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz jej rodzinnych form. Instytucjonalne formy opieki obejmują takie placówki jak: opiekuńczo – wychowawcze, regionalne opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Placówki opiekuńczo – wychowawcze są prowadzone jako podmioty różnego typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego. Wszystkie mają zabezpieczyć opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej.

W powiecie lęborskim pieczę instytucjonalną stanowią placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego – Dom dla Dzieci „ZAKĄTEK” i łączącej funkcję socjalizacyjną z miejscem interwencyjnym – Dom dla Dzieci „SIEDLISSKO”. Prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego Dom dla Dzieci „ZAKĄTEK” w obiekcie przy ul. Ogrodowej 8C w Nowej Wsi Lęborskiej, która posiada 14 miejsc oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej łączącej zadania placówki typu socjalizacyjnego i interwencyjnego Dom dla Dzieci „SIEDLISSKO” w obiekcie przy ul. Ogrodowej 8D w Nowej Wsi Lęborskiej, która posiada 14 miejsc, w tym 13 miejsc typu socjalizacyjnego i 1 miejsce typu interwencyjnego, funkcjonuje na podstawie zezwolenia Wojewody Pomorskiego z dnia 27 sierpnia 2020r.

Tabela 4. Wychowankowie pieczy instytucjonalnej w powiecie lęborskim

Wyszczególnienie	Rok (wg stanu na 31 grudnia danego roku)																		
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ilość wychowanków w pieczy instytucjonalnej	118	111	97	98	74	69	47	24	34	30	30	30	28	25	26	26	26	27	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań PCPR w Lęborku za lata 2006 – 2024

Na dzień 31 grudnia 2024 roku w ww. placówkach w Nowej Wsi Lęborskiej, przebywało 26 wychowanków (w tym 16 dzieci z terenu powiatu lęborskiego, 1 dziecko z terenu powiatu starogardzkiego, 1 dziecko z powiatu puckiego i 4 z powiatu tczewskiego, 3 z powiatu kartuskiego i 1 z interwencji z powiatu wejherowskiego).¹¹ Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Lęborskiego utrzymywana jest zgodnie z obowiązującymi standardami w tym zakresie.

¹⁰ *Determinanty rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim*, Bogusława Lis-Zielińska, str. 19

¹¹ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za 2024 rok

III. DIAGNOZA FUNKCJONOWANIA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŁĘBORSKIM

3.1. Diagnoza środowiska lokalnego w obszarze zapotrzebowania na usługi pieczy zastępczej

Podstawą opracowania powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Łębarskim na lata 2026–2028 były dane pozyskane od instytucji działających na terenie powiatu, które bezpośrednio zajmują się pracą z rodziną w środowisku lokalnym, zwłaszcza w środowiskach narażonych na utratę praw do bezpośredniej opieki nad swoimi dziećmi, poprzez konieczność ich zabezpieczenia w alternatywnym środowisku – w szczególności od ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku oraz Komendy Powiatowej Policji w Łęborku.

Dane te dotyczą środowisk rodzinnych zagrożonych utratą możliwości sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi i koniecznością zapewnienia im opieki w ramach pieczy zastępczej. W październiku br. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku zwróciło się do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz KP Policji o przekazanie aktualnych informacji dotyczących skali i charakteru zjawisk społecznych wpływających na funkcjonowanie rodzin, w tym w szczególności:

- liczby rodzin objętych pomocą społeczną,
- liczby rodzin wymagających wsparcia asystenta rodziny,
- liczby rodzin objętych nadzorem sądowym lub kuratorskim,
- liczby interwencji policyjnych dotyczących dzieci i młodzieży,
- przypadków stosowania przemocy domowej oraz zakładania Niebieskich Kart.

Celem diagnozy było uzyskanie możliwie pełnego obrazu sytuacji rodzin w powiecie łębarskim, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i demograficznych, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej.

*Tabela 5. Liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminach powiatu łębarskiego
wymagających szczególnego wsparcia pomocy społecznej*

Lp.	Gmina	Liczba rodzin i dzieci (w ciągu roku)	Liczba rodzin dysfunkcyjnych wymagających szczególnego wsparcia w latach 2022-2025 z terenu gmin powiatu łębarskiego			
			2022	2023	2024	2025*
1.	Łębork	Liczba rodzin objętych wsparciem	1271	1304	1234	1018
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	559	632	514	434
2.	Łeba	Liczba rodzin objętych wsparciem	115	120	145	95
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	27	34	32	29
3.	Cewice	Liczba rodzin objętych wsparciem	29	27	23	26
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	73	71	64	69
4.	Nowa Wieś Łębarska	Liczba rodzin objętych wsparciem	55	57	40	30
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	125	153	112	124
5.	Wicko	Liczba rodzin objętych wsparciem	19	19	22	18
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	49	52	54	50
X	ŁĄCZNIE POWIAT ŁĘBORSKI	Liczba rodzin objętych wsparciem	1489	1527	1464	1187
		Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	833	942	776	706

*stan na 30.09.2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z OPS/MOPS/KPP

Analiza materiału pozwala wnioskować, że liczba rodzin wymagających szczególnego wsparcia utrzymywała się na wysokim poziomie – powyżej 1400 środowisk rocznie, natomiast według stanu na dzień 30 września 2025 r. liczba ta wynosi 1187 rodzin, w których wychowuje się 706 dzieci. Choć obserwuje się nieznaczny spadek liczby rodzin objętych pomocą, nie należy go utożsamiać z poprawą

sytuacji społecznej – jest on raczej wynikiem zakończenia wsparcia w części środowisk, migracji oraz zmniejszenia liczby dzieci w wieku wychowawczym w niektórych gminach, a nieznaczne wahania w latach 2022 – 2025, przy uwzględnieniu zmian demograficznych, wskazują na pogarszanie się sytuacji w rodzinach.

Największe skupisko rodzin wymagających interwencji i pomocy społecznej odnotowuje się w Gminie Miejskiej Lębork, gdzie wsparciem objęto 1018 rodzin, co stanowi blisko 86% wszystkich środowisk zagrożonych dysfunkcyjnością w powiecie. Dane te pokazują skalę koncentracji problemów społecznych w mieście powiatowym, gdzie kumulują się zjawiska charakterystyczne dla obszarów zurbanizowanych – bezrobocie, uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc domowa oraz ubóstwo.

W gminach wiejskich – Cewice, Nowa Wieś Lęborska, Wicko i miejskiej w Łebie – liczba rodzin objętych pomocą społeczną jest niższa, jednak w relacji do liczby mieszkańców również stanowi istotne wyzwanie dla lokalnych struktur pomocy społecznej. Na obszarach tych zauważa się dodatkowo problemy wynikające z rozproszenia terytorialnego, ograniczonego dostępu do instytucji wsparcia, barier komunikacyjnych oraz niskiej świadomości społecznej dotyczącej możliwości korzystania z pomocy instytucjonalnej.

Główne przyczyny dysfunkcji rodzin, wskazywane przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny, pozostają niezmiennie od kilku lat. Należą do nich przede wszystkim:

- zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich, przejawiające się brakiem właściwej opieki nad dziećmi, niewywiązywaniem się z obowiązku szkolnego oraz niedostatkami emocjonalnym,
- uzależnienia od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, które w sposób bezpośredni wpływają na destabilizację życia rodzinnego i pogorszenie sytuacji materialnej,
- przemoc w rodzinie, zarówno fizyczna, jak i psychiczna, której ofiarami często stają się dzieci,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wynikająca z braku umiejętności organizacyjnych, niskiego poziomu wykształcenia i utrwalaonych wzorców zależności od pomocy społecznej.

Analiza danych potwierdza, że niemal tysiąc dzieci w powiecie dorasta w środowiskach wymagających wsparcia, w których rodzice mają trudności z prawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Oznacza to wysokie ryzyko, iż w przypadku braku skutecznych działań profilaktycznych i wspierających ze strony instytucji publicznych, dzieci te mogą w przyszłości wymagać zabezpieczenia w ramach systemu pieczy zastępczej – zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej.

Niepokojącym zjawiskiem jest również utrwalanie się pewnych wzorców dysfunkcyjności, obserwowanych z pokolenia na pokolenie. W wielu środowiskach, w których interweniowano w latach poprzednich, dorosłe już dzieci same tworzą rodziny obciążone podobnymi problemami wychowawczymi i społecznymi. Zjawisko to wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań długofalowych – edukacyjnych, terapeutycznych i środowiskowych, ukierunkowanych na zmianę postaw i odbudowę prawidłowych relacji rodzinnych.

Wnioski płynące z analizy danych potwierdzają, że pomimo wysiłków podejmowanych przez służby społeczne i samorząd, system wsparcia rodzin wymaga ciągłego rozwoju i poszerzania oferty usług wspierających, w tym szczególnie w obszarze pracy środowiskowej, poradnictwa specjalistycznego i profilaktyki przemocy domowej.

Asystentura rodzinna to forma zindywidualizowanego wsparcia społecznego dla rodzin, które przeżywają trudności w pełnieniu podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Głównym celem jest pomoc rodzinie w przezwyciężeniu kryzysu i zapobieganie mieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez wzmocnianie kompetencji rodzicielskich i życiowych. Asystent rodziny pracuje bezpośrednio z rodziną, najczęściej w jej środowisku domowym i za jej zgodą lub na podstawie zobowiązania

postanowieniem sądu rodzinnego, motywując ją do zmian i aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy. Poniższa tabela przedstawia ilościowe dane w zakresie realizacji zadania gmin w zakresie zapewnienia rodzinom tej formy wsparcia w ostatnich latach.

Tabela 6. Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny na terenie gmin powiatu łęborskiego

Lp.	Gmina	Wsparcie asystenta rodzin (w ciągu roku)	Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny na terenie gmin powiatu łęborskiego w latach 2022-2025			
			2022	2023	2024	2025*
1.	Łębork	Liczba asystentów rodziny	2	2	2	2
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	33	39	36	32
		Liczba dzieci w tych rodzinach	74	97	105	99
2.	Łeba	Liczba asystentów rodziny	1	1	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	14	10	11	13
		Liczba dzieci w tych rodzinach	27	19	22	25
3.	Cewice	Liczba asystentów rodziny	1	1	2 po ½ et.	3 po ½ et.
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	14	11	10	12
		Liczba dzieci w tych rodzinach	31	34	26	36
4.	Nowa Wieś Łęborska	Liczba asystentów rodziny	2	2	2	2
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	25	28	26	17
		Liczba dzieci w tych rodzinach	57	75	73	70
5.	Wicko	Liczba asystentów rodziny	1	1	1	1
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	16	14	15	10
		Liczba dzieci w tych rodzinach	27	35	43	17
X	ŁĄCZNIE POWIAT ŁĘBORSKI	Liczba asystentów rodziny	6	6	8 w tym 2 po ½ et.	9 w tym 3 po ½ et.
		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	102	102	98	84
		Liczba dzieci w tych rodzinach	216	260	269	247

*stan na 30.09.2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z OPS/MOPS/KPP

Na terenie Powiatu Łęborskiego w 2025 roku funkcjonuje 9 asystentów rodziny, w tym 3 zatrudnionych w wymiarze ½ etatu. Wsparciem obejmują oni 84 rodziny, w których wychowuje się 247 dzieci. W poprzednich latach (2022–2024) liczba rodzin objętych pomocą utrzymywała się na poziomie około 100 rocznie, a liczba dzieci w tych rodzinach wahała się od 216 do 269. Dane te wskazują, że system pracy asystentów rodziny w powiecie jest stabilny, a jego rola w lokalnej polityce społecznej – kluczowa.

Asystent rodziny stanowi jedno z najważniejszych ogniw systemu wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Jego zadaniem jest nie tylko pomoc w bieżących trudnościach, lecz także działanie prewencyjne, które ma na celu zapobieganie konieczności umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną. Asystenci pracują bezpośrednio w środowisku rodzinnym, towarzysząc rodzinom w procesie odbudowy właściwych relacji, motywując je do podejmowania samodzielnych decyzji i wzmacniając ich kompetencje rodzicielskie.

Zakres działań asystentów obejmuje m.in.:

- pomoc w organizacji życia codziennego, w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- wsparcie w sprawach związanych z wychowaniem dzieci, edukacją, zdrowiem i relacjami rodzinnymi,
- motywowanie do podjęcia aktywności zawodowej oraz współpracy z instytucjami rynku pracy,
- inicjowanie kontaktów z innymi instytucjami pomocowymi, takimi jak OPS, szkoły, sądy, kuratorzy, poradnie czy organizacje pozarządowe,
- monitorowanie sytuacji dziecka i jego rodziny,
- wspieranie w przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz uzależnieniom.

Z analizy danych wynika, że średnio jeden asystent rodziny w gminach powiatu lęborskiego obejmuje wsparciem od 9 do 12 rodzin, co jest zgodne z ustawą, gdzie wskaźnik wynosi do 15 rodzin, ale stanowi jednocześnie stosunkowo wysokie obciążenie zadaniowe, szczególnie w gminach wiejskich, gdzie duże odległości i rozproszenie rodzin utrudniają codzienny kontakt. Pomimo tych trudności, praca asystentów rodziny przynosi wymierne efekty – w wielu przypadkach umożliwia utrzymanie dzieci w rodzinach biologicznych i zapobiega konieczności kierowania ich do pieczy zastępczej.

Istotnym aspektem działań asystentów jest indywidualne podejście do rodziny. W odróżnieniu od standardowych form wsparcia, praca asystenta ma charakter ciągły i opiera się na relacji zaufania. Długofalowe oddziaływanie oraz systematyczna współpraca z rodzicami pozwalają na realną poprawę funkcjonowania rodzin, zwiększenie ich samodzielności i ograniczenie ryzyka ponownego wystąpienia problemów wychowawczych.

Ważnym kierunkiem działań na najbliższe lata pozostaje utrzymanie i rozwój kadry asystentów rodziny, a także zapewnienie im systematycznych szkoleń, supervizji oraz wsparcia psychologicznego. Z uwagi na rosnącą złożoność problemów społecznych, zwłaszcza w kontekście uzależnień i przemocy domowej, niezbędne jest również wzmocnienie współpracy asystentów z placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

Dane jednoznacznie potwierdzają, że rola asystenta rodziny jest kluczowa w systemie przeciwdziałania umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. Ich codzienna praca, prowadzona w środowisku naturalnym rodziny, ma charakter profilaktyczny i naprawczy, a skuteczność tego wsparcia jest widoczna w malejącej liczbie rodzin kierowanych do sądów z wnioskiem o ograniczenie władzy rodzicielskiej.

Tabela 7. Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd Rodzinny do współpracy z asystentem rodziny

Lp.	Gmina	Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd Rodzinny do współpracy z asystentem rodziny w latach 2022-2025 (w ciągu roku)			
		2022	2023	2024	2025*
1.	Lębork	8	11	10	10
2.	Łeba	1	1	0	0
3.	Cewice	1	1	1	2
4.	Nowa Wieś Lęborska	4	3	1	1
5.	Wicko	1	1	2	1
X	ŁĄCZNIE POWIAT LĘBORSKI	15	17	14	14

*stan na 30.09.2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z OPS/MOPS/KPP

W roku 2025 Sąd Rodzinny zobowiązał 14 rodzin z terenu powiatu lęborskiego do obowiązkowej współpracy z asystentem rodziny. Dane te wskazują na utrzymującą się w ostatnich latach stabilną, ale nadal niepokojąco wysoką skalę zjawiska – w latach 2022–2024 liczba rodzin objętych takim obowiązkiem wahała się od 14 do 17 rocznie. Są to tzw. środowiska wysokiego ryzyka, w których zdiagnozowano poważne trudności wychowawcze, problemy uzależnień, zaniedbania opiekuńcze lub przemoc domową, a więc sytuacje, w których istnieje realne zagrożenie ograniczenia, a nawet pozbawienia władzy rodzicielskiej.

Współpraca z asystentem rodziny w tych przypadkach ma charakter interwencyjno-profilaktyczny i jest działaniem podejmowanym w celu ochrony dobra dziecka oraz utrzymania go w rodzinie biologicznej. Asystent pełni wówczas rolę pośrednika między rodziną a instytucjami publicznymi, koordynuje proces wsparcia, a także nadzoruje realizację zaleceń sądu i planu pracy z rodziną. Jego zadaniem jest nie tylko pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów, lecz także budowanie motywacji rodziców do zmiany postaw i sposobu funkcjonowania.

Rodziny objęte nadzorem sądu to środowiska, w których często występuje wielopropblemowość, czyli współwystępowanie kilku trudności jednocześnie – ubóstwa, bezrobocia, uzależnień, przemocy czy zaburzeń emocjonalnych. Wymaga to od asystenta rodziny intensywniej i długofalowej pracy, często przy współudziale innych służb – kuratorów sądowych, pedagogów szkolnych, psychologów, terapeutów uzależnień, policji oraz pracowników socjalnych.

Dzięki wsparciu asystentów rodziny część tych środowisk podejmuje realne działania naprawcze, co pozwala na uniknięcie konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. W przypadkach, w których sytuacja dziecka nie ulega poprawie, współpraca asystenta z sądem oraz ośrodkiem pomocy społecznej umożliwia szybkie i adekwatne podjęcie decyzji o zastosowaniu odpowiednich form ochrony.

Wnioski z analizy danych potwierdzają, że współpraca sądu rodzinnego z asystentami rodziny ma kluczowe znaczenie dla systemu wsparcia rodzin problemowych. Dzięki takiej współpracy możliwe jest skuteczniejsze monitorowanie sytuacji dzieci oraz wdrażanie kompleksowych działań naprawczych. W perspektywie długofalowej działania te przyczyniają się do ograniczenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej, a tym samym do realizacji jednego z głównych celów programu – utrzymania dzieci w ich naturalnym środowisku rodzinnym.

Tabela 8. Liczba rodzin dysfunkcyjnych na terenie powiatu lęborskiego współpracujących bezpośrednio z policjantem dzielnicowym

Rejon	Liczba rodzin i dzieci (w ciągu roku)	Liczba rodzin dysfunkcyjnych na terenie powiatu lęborskiego współpracujących bezpośrednio z policjantem dzielnicowym			
		2022	2023	2024	2025*
POWIAT LĘBORSKI	Liczba rodzin	78	91	102	82
	Liczba dzieci w tych rodzinach	42	69	75	42

*stan na 30.09.2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z KPP

W roku 2025 współpracą z policjantami dzielnicowymi objęto 82 rodziny, w których wychowuje się 42 dzieci. Dane te wskazują na utrzymywanie się stałego poziomu interwencji prewencyjnych wobec środowisk rodzinnych, w których występują problemy przemocy domowej, uzależnień, zaniedbania opiekuńczego oraz konfliktów rodzinnych. W porównaniu z latami 2022–2024 liczba rodzin objętych nadzorem lub wsparciem ze strony dzielnicowych corocznie wzrastała, co może świadczyć o skuteczności działań profilaktycznych w zapobieganiu eskalacji przemocy, skuteczności wdrażanych procedur, ale także o utrwaleniu się pewnych problemów społecznych w środowiskach lokalnych.

Policjanci dzielnicowi odgrywają w systemie lokalnego wsparcia rodzin ważną rolę. Są oni pierwszym ogniwem interwencji, które reaguje na sygnały o zagrożeniu bezpieczeństwa dzieci lub innych członków rodziny. Współpraca pomiędzy dzielnicowymi a pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny oraz przedstawicielami oświaty pozwala na szybkie identyfikowanie rodzin wymagających pomocy i kierowanie ich do odpowiednich instytucji. W większości przypadków działania policji mają charakter profilaktyczny i monitorujący. Utrzymują regularny kontakt z rodzinami, kontrolują sytuację domową, uczestniczą w procedurach „Niebieskiej Karty” oraz wspierają procesy mediacyjne w sytuacjach konfliktowych. W przypadkach stwierdzenia przemocy, w tym zaniedbania lub zagrożenia życia i zdrowia dzieci, podejmowane są natychmiastowe działania interwencyjne, we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, sądem oraz zespołami interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Analiza interwencji wskazuje, że większość rodzin objętych nadzorem policyjnym boryka się z problemami wielowymiarowymi, wśród których najczęściej występują: nadużywanie alkoholu, bezrobocie, konflikty partnerskie oraz niewłaściwe metody wychowawcze. W wielu przypadkach dzieci są

świadkami lub osobami doznającymi przemocy domowej, co znacząco wpływa na ich rozwój emocjonalny i społeczny.

Z perspektywy systemu pieczy zastępczej współpraca policji z instytucjami pomocy społecznej ma szczególne znaczenie profilaktyczne i ochronne, ponieważ pozwala na wczesne wykrywanie sytuacji zagrożenia dobra dziecka i podejmowanie działań jeszcze przed koniecznością umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną, przyczyniając się do ograniczania liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej. Wymagane jest dalsze wzmacnianie koordynacji działań służb oraz rozwijania programów edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, uzależnieniom i zaniedbanom opiekuńczym i wychowawczym.

Tabela 9. Liczba interwencji na terenie powiatu lęborskiego związanych z funkcjonowaniem rodzin i małoletnich

Rejon	Liczba interwencji (w ciągu roku)	Liczba interwencji na terenie powiatu lęborskiego związanych z funkcjonowaniem rodzin i małoletnich			
		2022	2023	2024	2025*
POWIAT LĘBORSKI	Liczba interwencji związanych z niewłaściwie wykonywaną władzą rodzicielską	4	2	-	4
	Liczba interwencji związanych ze stosowaniem przemocy wobec dzieci	42	69	75	42
	Liczba założonych Niebieskich Kart dot. stosowania przemocy wobec małoletnich	5	7	15	9

*stan na 30.09.2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z KPP

Analiza interwencji podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w powiecie lęborskim wskazuje, że liczba działań związanych z niewłaściwym wykonywaniem władzy rodzicielskiej w ostatnich latach utrzymywała się na stosunkowo niskim, stabilnym poziomie – wahała się od 2 do 4 interwencji rocznie. Jest to sygnał, że przypadki rażącego zaniedbania obowiązków rodzicielskich są monitorowane i podejmowane są adekwatne działania prewencyjne w ramach działania ośrodków pomocy społecznej i kuratorów społecznych oraz sądowych. Zdecydowanie większą skalę stanowią interwencje związane ze stosowaniem przemocy domowej wobec dzieci. W 2024 roku odnotowano ich 75, a w 2025 roku, według stanu na koniec września, liczba ta wyniosła 42. Dane te wskazują, że przemoc pozostaje poważnym problemem społecznym i jednym z głównych czynników ryzyka, który może prowadzić do konieczności zabezpieczenia dobra dziecka poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej. W tym samym okresie założono 9 Niebieskich Kart, dokumentujących przypadki stosowania przemocy wobec małoletnich. Stała liczba założonych kart w ostatnich latach świadczy o utrzymującym się poziomie zagrożenia przemocą domową, mimo działań prewencyjnych i wsparcia oferowanego przez instytucje pomocy społecznej oraz służby policyjne.

Analiza danych wskazuje, że interwencje policji odgrywają kluczową rolę w ochronie dzieci przed krzywdzeniem, wczesnym wykrywaniu zagrożeń oraz koordynowaniu działań z innymi instytucjami, w tym asystentami rodziny, ośrodkami pomocy społecznej i sądami. Pomimo spadku liczby interwencji w 2025 roku, problem przemocy wobec dzieci wciąż wymaga systematycznego monitorowania, edukacji społecznej oraz działań profilaktycznych i podnoszenia świadomości społecznej.

Długofalowe wnioski płynące z analizy wskazują na potrzebę dalszego wzmacniania współpracy interdyscyplinarnej, w tym wymiany informacji przede wszystkim między Policją, asystentami rodziny, placówkami oświatowymi, poradniami psychologicznymi, co pozwala na skuteczniejsze ograniczanie ryzyka przemocy oraz ochronę dobra dzieci w ich naturalnym środowisku.

3.2. Organizacja pieczy zastępczej w powiecie lęborskim

W powiecie lęborskim, zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej, przypisane zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiatowym centrom pomocy rodzinie oraz organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku. Obowiązki i kompetencje Centrum, w tych obszarach działania, zostały uregulowane w następujących dokumentach:

- statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie nadany uchwałą Nr XLIX/330/2022 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 14 grudnia 2022 roku,
- Regulamin organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku zgodnie z uchwałą Nr 8/2024 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 19 czerwca 2024 roku.

Regulamin organizacyjny PCPR określa, iż podstawą struktury organizacyjnej PCPR są działy, zespoły i samodzielne stanowiska pracy. Dział jest podstawową komórką organizacyjną zajmującą się określoną problematyką i działalnością w sposób kompleksowy lub kilkoma pokrewnymi zagadnieniami, których realizacja w jednej komórce organizacyjnej umożliwia prawidłowe zarządzanie i organizację pracy. Zgodnie z przyjętym regulaminem organizacyjnym, zadania pieczy zastępczej w powiecie lęborskim realizowane są przez Dział Pieczy Zastępczej, w skład którego wchodzi następujące komórki organizacyjne: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń oraz Mieszkanie treningowe.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej funkcjonuje w następującym składzie:

- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej – 4 osoby,
- specjaliści pracy z rodziną – 2 osoby,
- pedagog – 1 osoba,
- psycholog – 1 osoba.

Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń natomiast stanowi realizację zadań przez 2 starszych specjalistów pracy socjalnej.

3.2.1. Zadania powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadania własne powiatu w zakresie pieczy zastępczej, będąc odpowiedzialnym w szczególności za:¹²:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów

¹² Art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
 - 8) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
 - 9) prowadzenie rejestru danych o osobach:
 - a) zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - b) pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,
 - 10) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
 - 11) finansowanie:
 - świadczeń, dodatków i dofinansowań - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu lęborskiego, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
 - 12) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
 - 13) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej przez rodziców;
- oraz zadania powiatu z zakresu administracji rządowej, do których należą w szczególności:
- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowych programów wsparcia rodzin z dziećmi,
 - 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców, przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 3) finansowanie m.in. wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego, średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych; pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym

rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a ustawy, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo- wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo- terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych; oraz zadania starosty w zakresie pieczy zastępczej, w tym jako nowe zadanie, prowadzenie rejestru z upoważnienia Starosty Lęborskiego - wprowadzanie, aktualizowanie, usuwanie i udostępnianie danych, obejmującego:

- wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, z podziałem na dzieci umieszczone lub przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej oraz poszczególnych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz na osoby, o których mowa w art. 37 ust. 2-4 i 6, i osoby opuszczające rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, o których mowa w art. 37 ust. 5 i 6, przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej i poszczególnych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- wykaz rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe,
- wykaz rodzinnych domów dziecka,
- wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- wykaz osób usamodzielnianych.

Do zakresu działania PCPR należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów. W indywidualnych sprawach, w szczególności dotyczących świadczeń, dodatków, środków finansowych, opłat oraz innych kwot decyzje wydaje Starosta Lęborski, upoważniony przez niego dyrektor PCPR lub inni pracownicy PCPR upoważnieni przez Starostę Lęborskiego na wniosek Dyrektora PCPR. Dyrektor PCPR współpracuje z sądem w sprawach dotyczących opieki i wychowania dzieci, których rodzice zostali pozbawieni lub ograniczeni we władzy rodzicielskiej nad nimi, składa Zarządowi coroczne sprawozdanie z działalności PCPR oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej. Powiatowe programy, w szczególności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej uchwalane są na podstawie ww. zestawienia potrzeb.

3.2.2. Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

PCPR realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów i szkoleń do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w szczególności przeprowadzanie wstępnych kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 2) przygotowanie wydawania zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,

- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 5) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 6) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- 7) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- 8) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 9) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 10) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 11) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 12) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 13) zapewnianie rodzinom zastępczym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 14) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną,
- 15) formułowanie opinii dotyczących zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazywanie ich do właściwego sądu oraz ośrodka adopcyjnego odpowiedzialnego za kwalifikację dziecka do przysposobienia krajowego,
- 16) dokonywanie oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy,
- 17) prowadzenie rejestru, w zakresie realizowanych zadań - wprowadzanie, aktualizowanie, usuwanie i udostępnianie danych lub przygotowanie danych wykazów, obejmujących odpowiednio: wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wykaz kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

3.2.3. Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Do zadań koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności¹³:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został

¹³ Art. 77 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
 - 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
 - 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
 - 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
 - 7) współpraca z asystentem rodziny przy opracowaniu planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
 - 8) sporządzanie opinii o rodzinach zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, dla których koordynator został wyznaczony,
 - 9) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej,
 - 10) sporządzenie opinii w przedmiocie ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka i możliwości powrotu dziecka do jego rodziny na potrzeby postępowania sądowego w tej sprawie oraz w przedmiocie umieszczenia w pieczy zastępczej większej liczby dzieci, w przypadku rodzeństwa a także dla rodziny zastępczej niezawodowej, która wystąpi z wnioskiem o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej,
 - 11) konsultowanie oceny sytuacji dziecka, udział w posiedzeniach zespołów dotyczących oceny sytuacji dziecka,
 - 12) konsultowanie dokonywanej przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
 - 13) pełnienie funkcji opiekuna usamodzielniania, w przypadku skazania przez osobę usamodzielnianą, wyrażenia zgody na pełnienie tej funkcji oraz zaakceptowanie przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
 - 14) współpraca z ośrodkami adopcyjnymi,
 - 15) przeprowadzanie, zgodnie z potrzebami, jednak nie rzadziej niż raz na miesiąc wizyt w środowisku rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, dla których pracownik został wyznaczony,
 - 16) przekazywanie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka, dla których został wyznaczony oraz innym podmiotom, wymaganych informacji i dokumentacji dotyczących dziecka umieszczanego i przebywającego w pieczy zastępczej,
 - 17) współudział w realizacji czynności związanych z procedurą w zakresie umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

3.2.4. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo–terapeutyczną, zwanej „osobą usamodzielnianą”, która umieszczona została w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu: przyznaje się pomoc na:

1. kontynuowanie nauki – (wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej),
2. usamodzielnienie – (wniosek o przyznanie pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej),
3. zagospodarowanie – (wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej)

udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych
- zatrudnienia

Osobie usamodzielnianej zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną,
- 1 roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

W 2024 roku w ramach procesu usamodzielniania wychowanków pochodzących z terenu naszego powiatu opuszczających rodzinną pieczę zastępczą realizowano zadania w zakresie pomocy na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem:

■ naukę kontynuowało 15 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych. Wszyscy otrzymywali comiesięczną pomoc na kontynuowanie nauki. Łączne wydatki na ten cel w 2024 roku wyniosły 101.176,05 zł.,

- jednorazową pomoc na usamodzielnienie wypłacono w 2024 roku 4 osobom w łącznej kwocie 28.443,00 zł, zaś
- na zagospodarowanie udzielono wsparcia 3 pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych w łącznej kwocie 6.350,00 zł.

W 2024 roku w ramach procesu usamodzielniania wychowanków pochodzących z terenu naszego powiatu opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą – całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, realizowano zadania w zakresie pomocy na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla 5 wychowanków:

- pomoc na kontynuowanie nauki otrzymywało 3 wychowanków w łącznej wysokości 10.680,00 zł,
- pomoc na usamodzielnienie wypłacono 1 wychowance w wysokości 9.991,00 zł zaś
- pomoc na zagospodarowanie wypłacono 1 wychowance w wysokości 2.039,00 zł.

Mieszkanie treningowe jest formą pomocy społecznej wspierającą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, ubóstwem i opuszczające pieczę zastępczą, w szczególności, gdzie zapewnia się usługi bytowe, naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienie ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia samodzielnego życia.

Mieszkanie treningowe i realizacja opieki nad jego funkcjonowaniem prowadzone jest w oparciu o uchwałę Rady Powiatu Lęborskiego Nr LX/411/2024 z dnia 27 lutego 2024 roku w sprawie utworzenia

w lokalu mieszkalnym wraz z udziałem w gruncie, stanowiącym mienie Powiatu Lęborskiego mieszkania treningowego dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą i ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w tym mieszkaniu (zmienionej uchwałami: nr XIV/97/2025 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 16 września 2025 r. oraz nr XV/104/2025 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 30 października 2025 r. w sprawie zmiany uchwały nr LX/411/2024 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 27 lutego 2024 roku w sprawie ustanowienia w lokalu mieszkalnym wraz z udziałem w gruncie, stanowiącym mienie Powiatu Lęborskiego mieszkania treningowego dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą i ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w tym mieszkaniu).

Z mieszkania mogą korzystać usamodzielniające się osoby, których czasowy pobyt w ww. mieszkaniu ma być formą przygotowania do dorosłego życia. Od momentu utworzenia mieszkania z pobytu w nim skorzystało 7 usamodzielniających się wychowanków, zarówno z pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej. Pobyt w mieszkaniu jest szansą na ustabilizowanie swojej sytuacji życiowej po opuszczeniu pieczy zastępczej oraz trenowanie umiejętności samodzielnego życia i funkcjonowania w znanym dotąd środowisku lokalnym. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej mogą korzystać z pomocy i wsparcia opiekuna mieszkania, który na bieżąco monitoruje ich poziom samodzielności i radzenia sobie z sytuacjami życia codziennego.

3.3. Nadzór i kontrola nad funkcjonowaniem systemu pieczy zastępczej

Funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej w powiecie lęborskim podlega ustawowemu nadzorowi i kontroli, sprawowanemu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nadzór ten obejmuje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz placówki wsparcia dziennego. Zarząd Powiatu Lęborskiego, realizując obowiązki w zakresie nadzoru, przyjął uchwałę nr 364/2021 z dnia 6 października 2021 roku w sprawie wprowadzenia Procedur sprawowania kontroli nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i placówką wsparcia dziennego. Celem kontroli jest eliminowanie niezgodności i zagrożeń w funkcjonowaniu jednostek oraz usprawnienie ich działalności, a także zapewnienie odpowiedniej jakości sprawowanej opieki nad dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.

Na podstawie przepisów osoby przeprowadzające kontrolę mają prawo m.in. do:

- żądania informacji, dokumentów i danych niezbędnych do przeprowadzenia kontroli,
- wstępu do obiektów i pomieszczeń jednostek oraz rodzin zastępczych (także w porze nocnej, w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia dziecka),
- przeprowadzania oględzin miejsc sprawowania pieczy,
- żądania ustnych lub pisemnych wyjaśnień od osób kontrolowanych,
- obserwacji dzieci oraz prowadzenia indywidualnych rozmów z wychowankami, z uwzględnieniem ich wieku i możliwości rozwojowych.

Kontrole przeprowadzone w 2023 roku - w roku 2023 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, przeprowadziło kontrole zgodnie z harmonogramem zatwierdzonym przez Zarząd Powiatu Lęborskiego:

- 1) kontrola placówki opiekuńczo-wychowawczej Dom dla Dzieci „Zakątek” została przeprowadzona na podstawie art. 38b ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 6 załącznika do uchwały nr 364/2021. Kontrola miała charakter planowy i obejmowała okres

od 1 stycznia 2022 roku do 25 maja 2023 roku, koncentrując się na zapewnieniu dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajaniu ich potrzeb emocjonalnych, zdrowotnych, rozwojowych i społecznych. W wyniku kontroli wydano zalecenia pokontrolne, które zostały przez jednostkę zrealizowane, ponadto

- 2) przeprowadzono pięć kontroli rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w zakresie realizacji zadań pieczy zastępczej. Zakres kontroli obejmował m.in. zapewnianie dzieciom dostępu do świadczeń zdrowotnych, edukacji, wsparcia emocjonalnego i rozwoju zainteresowań. W trzech przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości wymagających zaleceń pokontrolnych, natomiast w dwóch przypadkach wydano zalecenia, które zostały wykonane przez kontrolowane podmioty.

Kontrole przeprowadzone w 2024 roku - w roku 2024 działania kontrolne kontynuowano zgodnie z harmonogramem przyjętym przez Zarząd Powiatu Lęborskiego:

- 1) kontrola placówki wsparcia dziennego, prowadzonej w formie pracy podwórkowej, została przeprowadzona na podstawie art. 28a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zakres kontroli obejmował ocenę realizacji działań animacyjnych i socjoterapeutycznych w okresie od 1 stycznia 2023 roku do 16 października 2024 roku. W wyniku kontroli wydano zalecenia pokontrolne, których realizacja została potwierdzona przez podmiot kontrolowany,
- 2) przeprowadzono również sześć kontroli rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Ich przedmiotem było m.in.:
 - zapewnianie dzieciom całodobowej opieki, wychowania oraz zaspokajania potrzeb emocjonalnych, rozwojowych i bytowych,
 - realizacja obowiązku szkolnego i dostosowanie kształcenia do indywidualnych potrzeb rozwojowych,
 - współpraca z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem pieczy,
 - podejmowanie działań w kierunku powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

W czterech przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości, natomiast w dwóch przypadkach zespół kontrolny wydał zalecenia pokontrolne, które zostały przez rodziny zastępcze zrealizowane. Dodatkowo w 2024 roku przeprowadzono kontrolę doraźną w związku ze skargą zgłoszoną w kwietniu 2024 roku. Kontrola zakończyła się wydaniem zaleceń, które zostały wykonane w wyznaczonym terminie.

W 2025 roku przeprowadzono kontrolę w 5 rodzinach zastępczych oraz Domu dla Dzieci „Siedlisko”. Szczegółowy opis w tym zakresie zostanie przedstawiony w sprawozdaniu z działalności jednostki za 2025 rok. Kontrole te obejmowały następujący zakres:

- zapewniania dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych, a także
- zapewniania ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- zapewniania kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych, zapewniania rozwoju uzdolnień i zainteresowań, a także
- zapewniania dostępu do przysługujących świadczeń (w szczególności zdrowotnych) oraz umożliwiania kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

3.4. Realizacja zadań na rzecz pieczy zastępczej w powiecie lęborskim

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim, a jego zadania w tym zakresie wykonuje powołany, na podstawie uchwały Zarządu Powiatu Lęborskiego, Dział Pieczy Zastępczej, w tym: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń oraz Mieszkanie treningowe. Zakres wykonanych zadań określony jest w corocznym sprawozdaniu organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz sprawozdaniu z działalności PCPR w Lęborku. Co ważne, kluczowym kierunkiem w zakresie wykonywanych działań, poza wdrażaniem procesu deinstytucjonalizacji jest zapewnianie specjalistycznego wsparcia, które dotąd realizowane było przez:

- poradnictwo, konsultacje i terapie – pedagogiczne, psychologiczne,
- konsultacje i poradnictwo – konsultacje psychiatryczne,
- poradnictwo (doradztwo) – zawodowe,
- specjalistyczne poradnictwo rodzinne,
- Punkt Wsparcia Dziecka i Rodziny,
- promocja idei rodzicielstwa zastępczego oraz organizacja kampanii rodzicielstwa zastępczego,
- terapie indywidualne – np. SI, psychotraumatologiczne, logopedyczna, biofeedback, dietetyczna, neuroaktywna, seksuologiczna, fizjoterapia, hipoterapia, integracji sensorycznej, czy zajęcia ogólnorozwojowe prowadzone Metodą Dobrego Startu,
- terapie grupowe - trening zastępowania agresji, trening umiejętności społecznych, trening koncentracji i uwagi pamięci,
- superwizje indywidualne oraz grupowe oraz spotkania grup wsparcia pieczy zastępczej,
- szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji pieczy zastępczej,
- warsztaty edukacyjne dla rodzin zastępczych, warsztaty umiejętności rodzicielskich – samorozwój, samoświadomość i autoprezentacja,
- konferencje, szkolenia,
- diagnozy pedagogiczne oraz badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- specjalistyczne, pogłębione diagnozy małoletnich,
- diagnozy psychofizyczne,
- warsztaty dla osób usamodzielnianych – Klub Młodzieżowy,
- szkolenia kursy dla osób usamodzielnianych (kurs prawa jazdy, kurs – kierowca operator wózków jezdniowych) refundacja/dofinansowanie,
- wsparcie edukacyjne - korepetycje przedmiotowe dla małoletnich umieszczonych w pieczy zastępczej, a obecnie bony edukacyjne, kompetencji zawodowych i pasji,
- zajęcia o charakterze dydaktyczno-terapeutycznym ukierunkowane na rozwój zainteresowań i aspiracji edukacyjnych – nauka pływania, zajęcia z piłki nożnej, zajęcia na trampolinach,
- wspieranie rodzin w organizacji czasu wolnego poprzez udział w zajęciach ogólnodostępnych – kolonie, obozy socjoterapeutyczne i edukacyjne, półkolonie,
- dofinansowania/refundacje do wizyt specjalistycznych u stomatologa i neurologa,
- wyjazdy edukacyjno-integracyjne dla rodzin zastępczych wraz z małoletnimi: Aquaparku w Redzie, do Lemur Parku w Rumii, do ZOO w Gdańsku, organizacja spływu kajakowego rzeką Piaśnica, spotkania świąteczne, wyjazd do Seaparku w Sarbsku, do Wielkiej Krainy Elfów.

IV. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA W RAMACH PROGRAMU

Celem głównym Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim
na lata 2026 – 2028 jest:

**Utrzymanie optymalnego systemu pieczy zastępczej zapewniającego dzieciom opiekę
i wychowanie w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej,
ukierunkowanych na jej formy rodzinne.**

4.1. Analiza strategiczna

Analizę SWOT zastosowano jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Lęborskiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– terminowa realizacja postanowień sądowych w zakresie zabezpieczenia dzieci w pieczy zastępczej, jako nieliczny samorządów – wyspecjalizowana, wykwalifikowana i doświadczona kadra wsparcia dziecka i rodziny, w szczególności koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz specjalistów pracy z rodziną – wypracowane, dobre relacje z rodzinami zastępczymi i prowadzącymi RDD, którzy wykazują ogromne zaangażowanie w realizowane przez te rodziny misje opieki i wychowania nad dziećmi – dobra współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny – rozwijająca się współpraca z asystentami rodziny, kuratorami sądowymi, – dostępność szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz szkoleń podnoszących kwalifikacje istniejących rodzin zastępczych i RDD, – dostępność i dyspozycyjność kadr jednostki dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, – dostępność do specjalistycznego wsparcia będącego odpowiedzią na indywidualne potrzeby dziecka i rodziny, w szczególności w ramach dodatkowych fakultatywnych projektów i programów, – pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój pieczy zastępczej, – poprawne funkcjonowanie i dostęp do miejsc w mieszkaniu treningowym, – kampanie na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego, – innowacyjna działalność na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej, w tym szeroka oferta wsparcia jednostki dla osób i rodzin z problemami (OIK, szkoły dla rodziców, zajęcia dla dzieci, Hostel całodobowy, door-to-door, itp.).	– zbyt mała liczba odpowiednich kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzących rodzinne domy dziecka, – mała liczba osób w wieku aktywności zawodowej do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, – brak miejsc w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego; – niewystarczający wachlarz wsparcia dla osób opuszczających pieczę zastępczą, – długotrwałe postępowania sądowe w sprawach związanych z uregulowaniem sytuacji prawnej dziecka, – długotrwały czas oczekiwania na termin badań i diagnoz w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, – niskie wynagrodzenia dla kadry pracującej na rzecz pieczy zastępczej. – deficyt specjalistycznych rodzin zastępczych, – bardzo zróżnicowane stawki wynagrodzeń zawodowych rodzin i rdd, oraz katalogów świadczeń fakultatywnych w skali kraju i województwa, – brak wolontariuszy w systemie pieczy zastępczej (wymóg pełnoletności i sformalizowania współpracy), – zbyt mało upowszechniona wiedza na temat rodzicielstwa, – niepewność zmian systemu pieczy zastępczej – trwające od 3 lat komisje, zespoły i projekty zmian.
SZANSE	ZAGROŻENIA
– potencjał kadry PCPR w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, pozyskiwania dodatkowych środków, kreatywność, zapał i zaangażowanie do pracy, – możliwość pozyskiwania dodatkowych środków z funduszy zewnętrznych, przede wszystkim z UE– obecnie realizacja projektu FEP na lata 2024-2029 o wartości ponad 5mln. zł; – lokalna polityka ukierunkowana na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oraz promocję działań zmierzających do rozwoju usług związanych z realizacją zadań pieczy zastępczej; – kształtowanie polityki prorodzinnej, – stałe pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych, systematyczne prowadzenie naboru i niezwłocznie wymaganych szkoleń, – ogólnopolskie działania na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego, – intensywny i transparentny system wsparcia pracowników PCPR.	– brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej, – wypalenie zawodowe osób sprawujących funkcję pieczy zastępczej, – brak zachowania ciągłości w zakresie oferowanego wsparcia – system projektowy lub programowy (okresowy) np. dodatki motywacyjne, FEP, – brak pożądaných zmian w rodzinie biologicznej mających na celu powrót dziecka do rodziców biologicznych, – stały wzrost ilości dzieci wymagających zabezpieczenia w pieczy, – zmienność w kwestiach prawnych – brak projektu zmian systemowych i zmienne propozycje konsultowanych postulatów, – rosnąca skala zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodziców biologicznych, – rażące zaniedbania w stosunku do dzieci rodziców biologicznych, – wciąż rosnąca ilość rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych – trudności w funkcjonowaniu rodzin i radzenia z problemami, zagrożone rezygnacją z pełnienia funkcji i koniecznością zabezpieczenia małoletnich w pieczy instytucjonalnej, – problemy wychowawcze w instytucjonalnej pieczy zastępczej, – zwiększająca się ilość dzieci z dysfunkcjami i poważnymi problemami zdrowotnymi, – liczne rodzeństwa wymagające zabezpieczenia się w pieczy zastępczej, – kryzys funkcji rodziny,

4.2. Cele Programu

Opracowując i tworząc system opieki nad dzieckiem i rodziną szczególnie istotne jest włączenie wszystkich podmiotów, działających w środowisku lokalnym, wspierających i wspomagających dziecko i rodzinę. Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada konieczność tworzenia planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dokument ten określa także coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, o których mowa w art. 56 ustawy, uwzględniając założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, tj. konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z tak określonym kierunkiem plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej będzie zawierał takie cele jak:

- rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- poprawę funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- interdyscyplinarność działań podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wspieranie kadry Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Zakładany plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej będzie obejmował deinstytucjonalizację pieczy zastępczej oraz utrzymanie obowiązującego standardu funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych. Natomiast zgodnie z obowiązującymi kierunkami oddziaływań, w działaniach uwzględniono konieczność rozwoju oferty wsparcia dla dzieci pozostających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz dla rodziców zastępczych i działania na rzecz zwiększenia oferty usług społecznych świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla dzieci i rodzin, które zapewniają pomoc intensywną, interwencyjną, wysokospecjalistyczną, w tym również pobyty całodobowe, ale wyłącznie o charakterze krótkookresowym. Jednocześnie określony kierunek planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz planu ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej będzie miał na celu dążenie do uzyskania wskaźnika deinstytucjonalności na terenie powiatu lęborskiego na poziomie 85%. Proponowane rozwiązania mają dążyć do zwiększenia zasobu rodzinnych form pieczy zastępczej oraz zapewnić dzieciom wsparcie jak najlepiej dopasowane do ich potrzeb (w szczególności dzieciom z niepełnosprawnością, z alkoholowym zespołem płodowym – FAS, z problemami zdrowia psychicznego, doświadczeniem złożonej traumy rozwojowej, przewlekłymi chorobami, niedostosowaniem społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem). Ponadto uwzględniają prawo do wyrażania przez dzieci swojego zdania i uczestniczenia w decyzjach, które ich dotyczą (niezależnie od wieku i poziomu rozwoju). Natomiast poprawa jakości usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu przez opracowanie indywidualnych planów usamodzielniania dla mieszkańców całodobowych domów pomocy społecznej oraz dla wychowanków pieczy zastępczej, wzmocnienie roli opiekuna usamodzielniania, tworzenie koszyków usług społecznych dla wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu, monitoring losów osób usamodzielnianych, rozwój mieszkań wspomaganych z odpowiednim koszykiem usług jako etap przygotowujący przed zamieszkaniem w lokalu do własnej dyspozycji.

4.2.1. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej - kierunki działań i zadania Programu

CEL 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej		
Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Zapewnienie adekwatnej do potrzeb ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze jak również do prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz specjalistycznych rodzin zastępczych	Liczba kandydatów, którzy objęci zostali procesem kwalifikacji do pełnienia funkcji pieczy zastępczej.
	Prowadzenie kwalifikacji i organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia RDD i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego	Liczba kandydatów, którzy otrzymali zaświadczenie kwalifikacyjne, w tym jako pierwszorazowe.
	Optimalizacja warunków do tworzenia i prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych, w szczególności specjalistycznych i rodzinnych domów dziecka, z uwzględnieniem zapewnienia rodzinom zawodowym i prowadzącym RDD możliwość awansu zawodowego	Liczba osób, które przeszły szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji poszczególnych form pieczy zastępczej.
	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób sprawujących pieczę zastępczą	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych – zawodowych, w tym specjalistycznych, niezawodowych, spokrewnionych oraz rodzinnych domów dziecka w ciągu roku i wg stanu na 31 grudnia każdego roku.
	Zapewnienie warunków do funkcjonowania grup wsparcia dla pieczy zastępczej	Liczba dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej w ciągu roku oraz wg stanu na 31 grudnia każdego roku.
	Organizacja i prowadzenie przedsięwzięć grupowych integracyjnych, kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych dostępnych dla osób z pieczy zastępczej, w szczególności dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i RDD, ich opiekunów oraz najbliższego otoczenia	
	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy – rozpowszechnianie informacji o wolontariacie i tworzenie warunków do wsparcia wolontariuszy	
	Rozbudowana sieci wsparcia lokalnego w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	
Wzmocnienie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dzieci i młodzieży w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Zapewnienie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych i RDD, w tym specjalistycznego, w szczególności psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, psychiatrycznego oraz terapeutycznego. .	Liczba przeprowadzonych diagnoz dzieci i młodzieży przyjmowanych i przebywających w pieczy zastępczej.
	Rozwój dostępności wsparcia fakultatywnego dla rodzin zastępczych (zawodowych, niezawodowych, spokrewnionych i RDD) przez rodziny pomocowe	Formy wsparcia zapewnianego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci przebywającej w pieczy zastępczej.
	Organizowanie szkoleń, warsztatów, kursów i superwizji - podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze i społeczno-zawodowe rodzin zastępczych, prowadzących RDD oraz osób wykonujących zadania w ramach pieczy zastępczej	Liczba godzin: poradnictwa, terapii i konsultacji - psychologicznych, pedagogicznych, psychiatrycznych, logopedycznych, fizjoterapeutycznych, dietetycznych, ect.
	Zapewnienie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu sytuacji problemowych	Liczba szkoleń, warsztatów itp. dla opiekunów zastępczych i osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej (w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i społeczno-zawodowych).
	Organizacja, adekwatnego do potrzeb, wsparcia dla dzieci i młodzieży umieszczanych i przebywających w pieczy zastępczej, w tym zajęć grupowych i indywidualnych: rekompensacji	

	zaburzeń rozwoju, wsparcia edukacyjnego, rozwoju zainteresowań i uzdolnień, spędzania czasu wolnego i wypoczynku, rozwoju umiejętności społecznych Wsparcie rodzin przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i osób wykonujących zadania koordynatora – zapewnienie adekwatnego do potrzeb poziomu zatrudnienia w jednostce, przede wszystkim, aby ilość rodzin objętych opieką jednego koordynatora wynosiła do 15 rodzin, a rodzin będących pod opieką innych osób wykonujących zadania koordynatora nie więcej niż 30 Zapewnienie przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań specjalistycznych, w tym lekarskich, a także przeprowadzania diagnoz psychofizycznych psychologa i pedagoga Zapewnienie wsparcia opiekunom zastępczym współpracy z rodzinami biologicznymi Opracowanie i rozpowszechnianie informacji dla opiekunów zastępczych w zakresie różnorodnych form wsparcia i realizacji zadań na rzecz dzieci i rodzin w lokalnym środowisku Zapewnienie różnych form opieki wychowawczej dla opiekunów zastępczych Organizacja alternatywnych metod spędzania czasu wolnego	Liczba osób – opiekunów zastępczych i osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, kursach. Liczba godzin sesji superwizji indywidualnej i grupowej oraz osób, które brały w nich udział. Wysokość świadczeń na wsparcie obowiązkowe i fakultatywne rodzinnej pieczy zastępczej. Poziom zatrudnienia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Liczba opracowań i kanałów informacji w zakresie form wsparcia i realizacji zadań na rzecz dzieci i rodzin. Wysokość środków finansowych na funkcjonowanie pieczy zastępczej. Kontrole przeprowadzone w rodzinnych formach pieczy zastępczej i placówce.
Współtworzenie wsparcia dla rodzin biologicznych oraz dążenie do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, a gdy jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka lub stabilizacji jego sytuacji w pieczy zastępczej	Współdział w zapewnieniu różnorodnych form wsparcia o charakterze ponadgminnym dla rodzin powiatu lęborskiego, w szczególności dla dzieci, młodzieży Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy, pracownikami socjalnymi, Sądem, kuratorami, i innymi specjalistami na rzecz ustabilizowania sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej Umożliwianie, pomoc i zapewnienie warunków do kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi i osobami bliskimi (o ile sąd nie zdecydował inaczej) Współpraca z ośrodkiem adopcyjnym i opiekunami zastępczymi w procesie przysposobienia dzieci Rozwój oferty wsparcia dla rodzin z dziećmi, w szczególności w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym. Wdrażanie działań profilaktycznych dla dzieci i rodzin w zakresie profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej, w szczególności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, uzależnieniom, zaburzeniom funkcjonowania społecznego i problemów psychicznych	Formy wsparcia dla rodzin biologicznych zapewnianych i organizowanych przez jednostkę. Ilość klientów, którym zapewniono wsparcie w ramach OIK, w tym ze względu na przemoc domową, uzależnienia, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Ilość spotkań w zakresie np. ocen sytuacji dziecka z udziałem asystentów rodziny lub pracowników socjalnych. Ilość spotkań dzieci w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi lub osobami bliskimi na terenie jednostki, w udostępnionym pomieszczeniu oraz ilość tych spotkań z udziałem pracownika – specjalisty (koordynatora, psychologa, pedagoga) z jednostki. Formy wdrożonych działań profilaktycznych oraz ilość osób objętych tymi działaniami.
Poprawa postrzegania i świadomości społecznej o pieczy zastępczej oraz edukacja	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego, w tym udział w akcjach ogólnopolskich.

CEL 2: Poprawa funkcjonowania wychowanków usamodzielnianych

<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>	<i>Wskaźniki</i>
Wzrost kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą oraz poprawa funkcjonowania w życiu społecznym wychowanków usamodzielnianych	Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie wychowanków opuszczających pieczę m.in. przez wsparcie w formie zapewnienia im odpowiednich warunków mieszkaniowych	Ilość osób usamodzielnianych objętych poszczególnymi formami wsparcia oraz wysokość środków finansowych wydatkowanych na te cele. Formy wsparcia usamodzielnianych wychowanków. Ilość osób korzystających z miejsca w mieszkaniu treningowym oraz okresy przebywania w tym lokalu. Monitoring osób usamodzielnianych. Ilość osób uczestniczących w Klubie Młodzieżowym oraz ilość spotkań. Katalog wsparcia osób usamodzielnianych. Liczba opracowań i kanałów informacji w zakresie form wsparcia i realizacji zadań na rzecz osób usamodzielnianych w lokalnym środowisku.
	Zapewnienie funkcjonowania grup wsparcia dla młodzieży z rodzin zastępczych i osób usamodzielnianych	
	Organizowanie wsparcia ukierunkowanego na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych – współpraca z lokalnym środowiskiem w tym zakresie	
	Wsparcie finansowe i rzeczowe dla osób usamodzielnianych – świadczenia oraz pomoc dla osób usamodzielnianych	
	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych,	
Optimalizacja procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób usamodzielnianych Klub Młodzieżowy, bon na pasję, bon dydaktyczny – realizacja zadań projektowych	Standardy w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej. Liczba szkoleń oraz godzin sesji superwizji indywidualnej i grupowej oraz osób wykonujących zadania na rzecz usamodzielniania wychowanków, które brały w nich udział.
	Wypracowanie i wdrażanie standardów w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej obowiązującego w powiecie lęborskim	
	Podnoszenie kwalifikacji i zapewnienie superwizji dla osób realizujących zadania w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej	
Wzmocnienie funkcji opiekuna usamodzielniania w procesie usamodzielniania wychowanka	Zapewnienie odrębnego etatu do obsługi osób usamodzielnianych i placówek opiekuńczo - wychowawczych	Ilość godzin szkoleń, spotkań, warsztatów o tematyce usamodzielniania wychowanków, w tym dla osób pełniących lub kandydujących na funkcję opiekuna usamodzielniania. Wykaz instytucji, podmiotów i organizacji wspierających wychowanków w procesie usamodzielniania. Aktualizacja informatora dla osób usamodzielnianych.
	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla opiekunów zastępczych i innych osób mogących pełnić funkcję opiekuna usamodzielniania	
	Współpraca z innymi instytucjami na rzecz usamodzielniania wychowanka	
	Aktualizacja informatora dla osób usamodzielnianych z uwzględnieniem dostępności cyfrowej wychowanków i ich opiekunów	

CEL 3: Interdyscyplinarność działań podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Kierunki działań	Zadania	Wskaźniki
Komplementarność działań podmiotów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w sposób umożliwiający uregulowanie sytuacji życiowej dziecka, w szczególności pozostanie dziecka lub jego powrót do rodziny biologicznej, przysposobienie, przebywanie w pieczy zastępczej oraz usamodzielnianie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Istotą podstaw organizacyjnych systemu pieczy zastępczej jest współpraca wszystkich uczestników systemu, realizowana z założeniem partnerskich relacji i stałej wymiany wiedzy między różnymi podmiotami – działają one zgodnie z przyjętymi standardami, mają jasno przypisane zadania i odpowiedzialności, mają wiedzę o działaniach innych uczestników systemu	Liczba szkoleń, warsztatów, konferencji oraz posiedzeń zespołów w sprawie ocen sytuacji dziecka, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych podmiotów i instytucji. Liczba skoordynowanych planów pomocy dziecku i pracy z rodziną.
	Współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w Powiecie Lęborskim, w szczególności zapewnienie korelacji planów pomocy dziecku i planów pomocy rodzinie	Stala, systematyczna współpraca przedstawicieli organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, przede wszystkim koordynatorów oraz pracowników realizujących zadania w tym zakresie dla zindywidualizowanego wsparcia dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
	Organizacja udziału przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w powiecie lęborskim, w szczególności ośrodków pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie, placówek oświatowych i sądu rodzinnego, w ocenach sytuacji dziecka i zasadności jego dalszego pobytu w pieczy zastępczej	Opracowanie diagnozy potrzeb podmiotów realizujących zadania w zakresie pieczy zastępczej i prowadzenie corocznych diagnoz w tym zakresie.
	Stala, bieżąca współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i osób wykonujących zadania koordynatora, asystentów rodziny i pracowników socjalnych z opiekunami zastępczymi	Kontrole przeprowadzone u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
	Organizowanie i udział w szkoleniach, spotkaniach edukacyjnych i konferencjach w zakresie funkcjonowania pieczy zastępczej przez przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny	
Optymalne funkcjonowanie pieczy zastępczej na terenie powiatu w kontekście współpracy na rzecz realizacji zadań przez wiele podmiotów, instytucji, osób w obszarach oddziaływania na rodzinę	Zadania wspierające na rzecz pozostawienia dziecka w rodzinie biologicznej, integralność rodziny	Wzrost wynagrodzeń kadry zajmującej się pieczą zastępczą Ilość szkoleń, kursów, warsztatów doskonalących kompetencje kadry zajmującej się pieczą zastępczą. Utworzenie dwóch etatów w dziale pieczy zastępczej. Ilość środków przeznaczonych / pozyskanych na rozwój pieczy zastępczej w powiecie. Rozbudowa systemu wsparcia specjalistycznego Optymalizacja podejmowanych działań, inwestycja w kadrę pracowniczą.
	Rozwój zintegrowanego systemu pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych i RDD w różnych obszarach	
	Optymalizacja działań na rzecz wychowanków będących w procesie usamodzielniania we współpracy z podmiotami realizującymi zadania w obszarze integracji społecznej	
	Zapewnienie obsługi dla wdrażania zadań określonych zgodnie z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	
	Motywowanie do podejmowania działań mających na celu rozwój pieczy zastępczej i wsparcie rodzicielstwa zastępczego	
	Zapewnienie stabilnej sytuacji kadrowej PCPR oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry PCPR	
	Zapewnienie osobnego etatu do obsługi osób usamodzielnianych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	

4.2.2. Plan ograniczania liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej - kierunki działań i zadania Programu

CEL 1: Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej	
Kierunki działań	Zadania
Zmiany formalno-prawne i organizacyjne (w szczególności zgodnie z projektowanymi zmianami legislacyjnymi)	Ograniczenia tworzenia nowych placówek opieki instytucjonalnej, z uwzględnieniem pierwszeństwa zapewnienia miejsc dla realizacji potrzeb powiatu lęborskiego
	Wzrost wynagrodzeń w rodzinnej pieczy zastępczej, wdrażanie rozwiązań ukierunkowanych na stabilność zatrudnienia
	Ułatwienie procesu tworzenia nowych rodzin zastępczych
	Wprowadzenie systemu teleinformatycznego, tj. bieżące prowadzenie elektronicznych wykazów zgodnie z nowelizowaną ustawą i wytycznymi – monitorowanie miejsc w pieczy zastępczej z dostępem dla innych podmiotów np. sądów rodzinnych
	Propagowanie opieki wychowawczej dla opiekunów zastępczych, wprowadzenie urlopów macierzyńskich dla opiekunów zastępczych
	Przeciwdziałanie kryzysom w rodzinach, nieustanne monitorowanie sytuacji w rodzinach i wdrażanie działań profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej
	Rozwój wsparcia specjalistycznego – wdrażanie programów ochrony zdrowia psychicznego, dostępności psychologów, psychoterapeutów oraz psychiatrów
	Wdrażanie działań projektowych – w ramach realizowanego projektu pn. Centrum Wsparcia Społecznego w powiecie lęborskim – w tym zadań indywidualizowanego wsparcia dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych objętych systemem pieczy zastępczej
CEL 2: Utrzymanie obowiązującego standardu funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych.	
Kierunki działań	Zadania
Zapewnianie dzieciom całodobowej opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Utrzymanie obecnego standardu opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim
	Utrzymanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na poziomie dwóch placówek 14-osobowych
	Dążenie do umieszczania i przebywania małoletnich w zastępczej pieczy instytucjonalnej tylko w uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem wieku tych dzieci, tj. powyżej 10 roku życia
Poprawa funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków	Zapewnienie w pieczy instytucjonalnej zaspakajania niezbędnych potrzeb przyjmowanych i przebywających w niej dzieci i młodzieży na najlepszym poziomie, w szczególności realizacji potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych

opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	W pieczy instytucjonalnej prowadzone są działania uwzględniające indywidualizację procesu wychowawczego i edukacyjnego w odniesieniu do każdego dziecka
	Organizacja, adekwatnego do potrzeb, wsparcia dla dzieci i młodzieży umieszczanych i przebywających w pieczy zastępczej, w tym zajęć grupowych i indywidualnych: rekompensacji zaburzeń rozwoju, wsparcia edukacyjnego, rozwoju zainteresowań i uzdolnień, spędzania czasu wolnego i wypoczynku, rozwoju umiejętności społecznych
	Kadra placówek to stabilny zespół profesjonalistów, którzy mają zapewnioną możliwość doskonalenia swoich kompetencji zgodnie z potrzebami rozwojowymi i specyfiką placówki (np. nowe metody pracy z dzieckiem) oraz otrzymuje potrzebne wsparcie (superwizje, wsparcie psychologiczne, szkolenia).

4.3. Realizatorzy Programu

Koordynatorem realizacji niniejszego Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku, przy współpracy:

- rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz centrum usług społecznych
- sądu, ich organów pomocniczych i policji,
- placówek oświatowych,
- poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- podmiotów leczniczych i ochrony zdrowia,
- ośrodków adopcyjnych,
- organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych,
- mediów.

III. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Program zawiera m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.¹⁴ Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2026–2028. Limit ten jest rozumiany jako zapewnienie środków organizacyjnych i finansowych na ich zorganizowanie i prowadzenie, a nie konieczność jego osiągnięcia. Zakłada się, że w latach 2026-2028 roku stworzone zostaną warunki do powstania rodzin zawodowych, dając w sumie możliwość utworzenia po jednej rodzinie w każdym roku. W kolejnych latach należy dążyć do stałego, systematycznego wzrostu liczby rodzin zastępczych zawodowych.

Rok	Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych
2026	9
2027	10
2028	11

Planowana ilość rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka zakłada podejmowanie działań zmierzających do stopniowego, systematycznego wzrostu ilości zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej. Należy wziąć pod uwagę, iż w powiecie łęborskim funkcjonuje obecnie 8 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 rodzina pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego oraz 5 rodzinnych domów dziecka. Wskazuje się, iż planowana ilość nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych wyniesie po jednej rodzinie zastępczej zawodowej w każdym roku. Tym niemniej, biorąc pod uwagę zmiany w funkcjonowaniu systemu pieczy zastępczej oraz uwarunkowania środowiskowe należy także w planowaniu pieczy zastępczej w lokalnym ujęciu wziąć pod uwagę możliwość zaprzestania funkcjonowania poszczególnych środowisk oraz przekształcania rodzin zastępczych w formy zawodowe, a także rodzin zastępczych zawodowych w rodzinne domy dziecka.

¹⁴ Art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

IV. ŹRÓDŁA I ZASADY FINANSOWANIA

Źródłem finansowania powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej będą:

- budżet Powiatu Lęborskiego (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- budżet państwa (zgodnie z art. 197 ustawy);
- budżety samorządów gminnych (zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy);
- budżety innych powiatów (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- odpłatności rodziców biologicznych i osób zobowiązanych (zgodnie z art. 193 ustawy);
- dotacje oraz projekty w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz projekty konkursowe w ramach środków Unii Europejskiej (zgodnie z art. 197 ustawy), a także:
- środki finansowe innych podmiotów współpracujących na rzecz realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi:

1. wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
2. średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym
3. wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Powiat, na terenie którego funkcjonują mogące przyjąć dziecko, rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka lub placówka opiekuńczo - wychowawcza, zawiera z powiatem, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie.

Zasady współfinansowania przez gminy pobytu dziecka w pieczy zastępczej:

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka;
- dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka;
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka;
- świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki;

- środki finansowe na pokrycie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka w rodzinnym domu dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka;
- środki finansowe na pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie;
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, oraz środki finansowe związane ze zmianą tego lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego;
- świadczenie związane z remontem lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa lub jest prowadzony rodzinny dom dziecka;
- wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka;
- świadczenia dla rodziny pomocowej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – wychowawczej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki lub ośrodka wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, bez wydatków inwestycyjnych, powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzielona przez liczbę miejsc w placówce lub ośrodku, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego. Ustalając średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka, o których wyżej mowa uwzględnia się odpowiednio wydatki przeznaczone na działalność centrum administracyjnego.

Odpłatność osób zobowiązanych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej:

Osoby zobowiązane do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej to - rodzice biologiczni dziecka przebywającego w pieczy zastępczej lub rodzice osoby pełnoletniej, w tym również pozbawieni władzy rodzicielskiej lub których władza rodzicielska została ograniczona lub zawieszona.

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej osoby zobowiązane ponoszą miesięczną opłatę w wysokości:

1. przyznanych świadczeń oraz dodatków - w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka;

2. średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Za ponoszenie opłaty, o której wyżej mowa, rodzice odpowiadają solidarnie. W przypadku braku możliwości uzyskania od rodziców całości lub części opłaty, opłatę, ponoszą osoby dysponujące dochodem dziecka, w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty tego dochodu. W przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty, za okres dłuższy niż 12 miesięcy wójt albo starosta przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

V. ADRESACI PROGRAMU

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej skierowany jest do:

- dzieci i młodzieży przyjmowanej i przebywającej w pieczy zastępczej,
- osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą i ich opiekunów usamodzielnienia,
- rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka,
- rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej,
- osób i podmiotów realizujących zadania na rzecz pieczy zastępczej.

VI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja będą polegały na zbieraniu i weryfikacji danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku. Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą jest badanie i weryfikacja realizacji jego kierunków działań. Monitoring programu odbywać się będzie poprzez bieżącą weryfikacją stopnia realizacji Programu, ocenę powstających wyzwań i zagrożeń, tak aby możliwe było dokonanie aktualizacji treści Programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne lokalnego systemu pieczy zastępczej.

Podstawę ewaluacji stanowią:

- informacje od opiekunów, rodziców zastępczych i naturalnych dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej,
- wypowiedzi i oświadczenia wydawane przez adresatów i partnerów Programu,
- plany pomocy dziecku, okresowe oceny sytuacji dziecka i oceny rodzin zastępczych,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- sprawozdania rzeczowe, finansowe i merytoryczne sporządzane w ramach realizacji zadań na rzecz pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie raz w roku przedkładał Radzie Powiatu Lęborskiego sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji Programu, będące integralną częścią sprawozdania z działalności jednostki.

Uzasadnienie

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Łębskim na lata 2026 – 2028 zostaje wdrożony na mocy art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Przygotowano niniejszy Program, wyznaczając cele i kierunki działań w zakresie systemu pieczy zastępczej w powiecie łębskim na lata 2026 – 2028. Opracowany Program jest zgodny z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łębskim na lata 2021 – 2027, koncepcją Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2030 (Priorytet 2 – Wysoki poziom systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz Priorytet 3 – Usługi specjalistyczne na rzecz dzieci młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej), Strategią Rozwoju Usług Społecznych do roku 2030 przyjętą Uchwałą Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 roku, a także z kierunkami polityki prorodzinnej państwa.

Niniejszy Program został opracowany przez pracowników Działu Pieczy Zastępczej, we współpracy ze środowiskiem pieczy zastępczej, w oparciu o diagnozę lokalnego środowiska, będącą punktem wyjścia do opracowania prognozy wyznaczającej cele i kierunki działań w zakresie systemu pieczy zastępczej w powiecie.

Opracowanie i realizacja powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonych przez ustawodawcę. Jako kierunek główny, zgodnie w ww. dokumentami określa się rozwój istniejących form wsparcia, propagowanie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz deinstytucjonalizację.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 zawiera cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej w powiecie łębskim. Uwzględnia potrzeby środowiska lokalnego w obszarze pieczy zastępczej, w szczególności dzieci i młodzieży przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje przede wszystkim na konieczność rozwoju jakościowego i ilościowego pieczy zastępczej, tworzenia nowych zawodowych rodzinnych form pieczy zastępczej, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla środowiska pieczy zastępczej. Bierze także pod uwagę podejmowanie działań na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i rozwoju warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem oraz poprawy funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Jako ważny obszar determinujący rozwój pieczy zastępczej w środowisku lokalnym, wskazuje także interdyscyplinarną działalność podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.